

EKONOMİK GELİŞMELER

Aralık - 2009

AR-GE MÜDÜRLÜĞÜ

İÇİNDEKİLER	1
GAYRİ SAFİ YURTIÇİ HASILA (GSYH)	2
İTHALAT – İHRACAT VE DIŞ TİCARET AÇIĞI	2
TURİZM GELİRİ ve GİDERİ	3
YOKSULLUK ANALİZLERİ	4
TÜKETİCİ FİYATLARI ENDEKSİ (TÜFE)	4
ÜRETİCİ FİYAT ENDEKSİ (ÜFE)	5
DÖVİZ KURLARI	6

GRAFİKLER

Grafik 1 : Dış Ticaret Grafiği	3
---	---

Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYH)

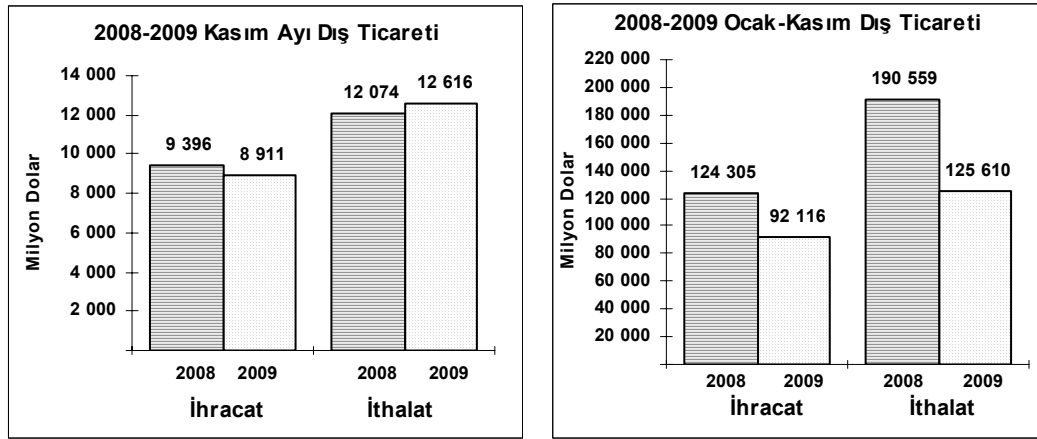
- ❖ 2009 yılı üçüncü döneme ilişkin hesaplanan gayri safi yurtiçi hasıla değeri bir önceki yılın aynı dönemine göre sabit fiyatlarla % 3.3 azalış göstermiştir.
- ❖ Üretim yöntemi ile hesaplanan gayri safi yurtiçi hasıla tahmininde, 2009 yılı üçüncü üç aylık döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre cari fiyatlarla gayri safi yurtiçi hasıla %0.1'lik azalışla 262 229 Milyon TL olmuştur.
- ❖ 2009 yılının üçüncü üç aylık döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre sabit fiyatlarla gayri safi yurtiçi hasıla % 3.3'lük azalışla 27 129 Milyon TL olmuştur.
- ❖ 2009 yılının ilk dokuz aylık döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre cari fiyatlarla gayri safi yurtiçi hasıla %2.3'lük azalışla 700 958 Milyon TL olmuştur.
- ❖ 2009 yılının ilk dokuz aylık döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre sabit fiyatlarla gayri safi yurtiçi hasıla % 8.4'lük azalışla 71 294 Milyon TL olmuştur.

İthalat – İhracat ve Dış Ticaret Açığı

- ❖ Türkiye İstatistik Kurumu ve Gümrük Müsteşarlığı işbirliği ile oluşturulan geçici dış ticaret verilerine göre; 2009 yılı Ekim ayında, 2008 yılının aynı ayına göre ihracat %3,9 artarak 10 103 Milyon Dolar, ithalat ise %15,2 azalarak 12 675 Milyon Dolar olarak gerçekleşmiştir. Aynı dönemde dış ticaret açığı %50,7 azalarak 5 220 Milyon Dolardan, 2 573 Milyon Dolara gerilemiştir.
- ❖ Türkiye İstatistik Kurumu ve Gümrük Müsteşarlığı işbirliği ile oluşturulan geçici dış ticaret verilerine göre; 2009 yılı Kasım ayında, 2008 yılının aynı ayına göre ihracat %5,2 azalarak 8 911 Milyon Dolar, ithalat ise %4,5 artarak 12 616 Milyon Dolar olarak gerçekleşmiştir. Aynı dönemde dış ticaret açığı %38,4 artarak 2 678 Milyon Dolardan, 3 705 Milyon Dolara çıkmıştır.
- ❖ 2008 Kasım ayında %77,8 olan ihracatın ithalatı karşılama oranı, 2009 Kasım ayında %70,6'ya gerilemiştir.
- ❖ AB'ye ihracat %1,7 artmıştır.
- ❖ 2008 Kasım ayında %46,3 olan Avrupa Birliği'nin (AB) ihracattaki payı 2009 Kasım ayında %49,6'ya yükselmiştir. AB'ye yapılan ihracat, 2008 yılının aynı ayına göre %1,7 artarak 4 424 Milyon Dolar olarak gerçekleşmiştir.
- ❖ 2009 Kasım ayında en fazla ihracat yapılan ülke Almanya olmuştur. Bu ülkeye yapılan ihracat 2008 Kasım ayına göre %8,3 azalarak 885 Milyon Dolar olurken, Almanya'yı sırasıyla İngiltere (614 Milyon Dolar), Fransa (581 Milyon Dolar) ve İtalya (558 Milyon Dolar) takip etmiştir. İthalatta ise Rusya Federasyonu ilk sırada yer almıştır. Bu ülkeden yapılan ithalat %4,3 artarak 2 042 Milyon Dolar olarak gerçekleşmiştir. Rusya'yı sırasıyla Almanya (1 209 Milyon Dolar), Çin (1 128 Milyon Dolar) ve A.B.D. (783 Milyon Dolar) izlemiştir.
- ❖ İhracatta Kara Taşıtları ilk sırada yer almaktadır.

- ❖ 2009 Kasım ayında fasıllar düzeyinde en büyük ihracat kalemi, kara taşıtları ve bunların aksam ve parçaları (1 117 Milyon Dolar) olurken; bu fasılı, makinalar, mekanik cihazlar, kazanlar ve aksam-parçaları (732 Milyon Dolar), elektrikli makine ve cihazlar (693 Milyon Dolar), örme giyim eşyaları (622 Milyon Dolar) ve demir-çelik (595 Milyon Dolar) izlemiştir.
- ❖ Kasım ayında; en yüksek ithalatı olan fasıl mineral yakıtlar ve yağlar (2 892 Milyon Dolar) olmuştur. Bu fasılı; makinalar, mekanik cihazlar, kazanlar ve aksam-parçaları (1 369 Milyon Dolar), elektrikli makina ve cihazlar (1 140 Milyon Dolar) ve demir-çelik (956 Milyon Dolar) izlemiştir.

Grafik 1. Dış Ticaret Grafiği

Turizm Geliri ve Gideri

- ❖ Turizm geliri geçen yılın aynı dönemine göre % 4,6 düşmüştür.
- ❖ Temmuz, Ağustos ve Eylül aylarından oluşan III. Dönemde en yüksek turizm geliri 3 813 819 077 \$ ile Ağustos ayında gerçekleşmiştir. Temmuz ayında 2 906 792 509 \$, Eylül ayında ise 2 805 708 246 \$ gelir elde edilmiştir. Temmuz - Eylül döneminde kişi başı ortalama harcama yabancılarda 608 \$, vatandaşlarda ise 1 168 \$'dır.
- ❖ Turizm gideri geçen yılın aynı dönemine göre % 38,3 artmıştır.
- ❖ III. Dönemde en yüksek turizm gideri 460 697 012 \$ ile Temmuz ayında gerçekleşirken, Ağustos ayında 329 229 786 \$, Eylül ayında ise 307 165 477 \$ turizm gideri gerçekleşmiştir. Temmuz - Eylül döneminde kişi başına ortalama harcama 720 \$'dır.

Yoksulluk Analizleri

- ❖ **Türkiye’de yoksulluk oranı % 17.11’dir.**
- ❖ 2008 yılında Türkiye’de fertlerin yaklaşık % 0,54’ü yani 374 bin kişi sadece gıda harcamalarını içeren açlık sınırının, % 17,11’i yani 11 933 bin kişi ise gıda ve gıda dışı harcamaları içeren yoksulluk sınırının altında yaşamaktadır.
- ❖ Kişi başı günlük harcaması, satın alma gücü paritesine göre 1 Doların altında kalan fert bulunmamaktadır. Buna karşın satın alma gücü paritesine göre kişi başı günlük 2,15 Dolar olarak tanımlanan yoksulluk sınırı altında bulunan fert oranı %0,47, yoksulluk sınırı 4,3 Dolar olduğunda yoksul fert oranı ise % 6,83 olarak tahmin edilmiştir.
- ❖ 2007 yılında % 0,48 olarak tahmin edilen açlık sınırının altında yaşayan fert oranı 2008 yılında % 0,54’e yükselmiş, yoksul fert oranı ise % 17,79’dan % 17,11’e düşmüştür.
- ❖ 2008 yılında, 4 kişilik hanenin aylık açlık sınırı 275 YTL, aylık yoksulluk sınırı ise 767 YTL olarak tahmin edilmiştir.
- ❖ Kırsal yerlerde yaşayanların yoksulluk riski kentsel yerlerde yaşayanlardan fazladır.
- ❖ Hane halkı büyüklüğü arttıkça yoksulluk riski artmaktadır.
- ❖ Hane halkı türüne göre çocuklu çekirdek ailede bulunan fertlerin yoksulluk oranı % 15,42 olurken, çocuksuz çekirdek ailelerdeki fertlerde bu oran % 8,76’ya düşmektedir. Ataerkil veya geniş ailelerdeki fertler için yoksulluk oranı ise % 21,79 olarak tahmin edilmiştir. Kentsel yerlerde çocuklu çekirdek ailede yaşayan fertlerin yoksulluk riski % 9,14 iken kırsal yerlerde bu oran % 33,77’dir.
- ❖ **Eğitim durumu yükseldikçe yoksul olma riski azalmaktadır.**

Tüketici Fiyatları Endeksi (TÜFE)

- ❖ **TÜFE’de aylık değişim %0,53 olarak gerçekleşmiştir.**
- ❖ 2009 yılı Aralık ayında 2003=100 Temel Yıllı Tüketici Fiyatları Endeksi’nde bir önceki aya göre %0,53, bir önceki yılın Aralık ayına göre %6,53, bir önceki yılın aynı ayına göre %6,53 ve on iki aylık ortalamalara göre %6,25 artış gerçekleşmiştir.
- ❖ **Ana harcama grupları itibariyle bir ay önceye göre en yüksek artış %2,22 ile gıda ve alkolsüz içecekler grubunda gerçekleşmiştir.** Aralık ayında endekste yer alan gruplardan haberleşmede %0,93, lokanta ve otellerde %0,63, çeşitli mal ve hizmetlerde %0,50, konutta %0,49 artış, alkollü içecekler ve tütünde %-0,05, ulaşırmada %-0,26, ev eşyasında %-0,36, eğlence ve kültürde %-0,38, sağlıkta %-0,44, giyim ve ayakkabıda %-2,79 düşüş gerçekleşmiştir. Eğitim grubunda değişim olmamıştır.
- ❖ **Bir önceki yılın aynı ayına göre TÜFE’de en yüksek artış %20,91 ile alkollü içecekler ve tütün grubunda gerçekleşmiştir.** Çeşitli mal ve hizmetler (%13,75), gıda ve alkolsüz içecekler (%9,26), eğlence ve kültür (%8,92), ulaştırma (%7,89), lokanta ve oteller (%7,31) artışın yüksek olduğu diğer harcama gruplarıdır.

Üretici Fiyat Endeksi (ÜFE)

- ❖ **ÜFE’de aylık değişim %0,66 olarak gerçekleşmiştir.**
- ❖ 2009 yılı Aralık ayında 2003=100 Temel Yıllı Üretici Fiyatları Endeksi’nde bir önceki aya göre %0,66, bir önceki yılın Aralık ayına göre %5,93, bir önceki yılın aynı ayına göre %5,93 ve on iki aylık ortalamalara göre %1,23 artış gerçekleşmiştir.
- ❖ **Aylık değişim tarım sektöründe %1,90, sanayi sektöründe %0,36 olarak gerçekleşmiştir.**
- ❖ Tarım sektörü endeksinde, bir önceki yılın Aralık ayına göre %14,22, bir önceki yılın aynı ayına göre %14,22 ve on iki aylık ortalamalara göre %2,34 artış gerçekleşmiştir. Sanayi sektörü endeksinde ise bir önceki yılın Aralık ayına göre %4,14, bir önceki yılın aynı ayına göre %4,14 ve on iki aylık ortalamalara göre %1,02 artış gerçekleşmiştir.
- ❖ **ÜFE sonuçları sanayinin alt sektörleri bazında değerlendirildiğinde en yüksek aylık artış %10,27 ile ham petrol ve doğalgaz çıkarımı alt sektöründe gerçekleşmiştir.**
- ❖ Sanayinin üç sektöründen madencilik ve taşocakçılığı sektöründe %2,31, elektrik, gaz, su sektöründe %0,64, imalat sanayi sektöründe %0,28 artış gerçekleşmiştir.
- ❖ Bir önceki aya göre endekslerin en fazla artış gösterdiği alt sektörler, ham petrol ve doğalgaz çıkarımı (%10,27), metal cevheri (%2,98), ana metal sanayi (%1,86), tekstil ürünleri imalatı (%1,48), tıbbi, hassas ve optik aletler imalatı (%1,10), gıda ürünleri ve içecek imalatı (%0,84), mobilya imalatı (%0,78), elektrik, gaz üretimi ve dağıtımı (%0,71) alt sektörleridir. Buna karşılık giyim eşyası imalatı (%-2,37), deri ürünleri imalatı (%-1,30), ağaç ve mantar ürünleri imalatı (%-0,87), kok kömürü, rafine edilmiş petrol ürünleri (%-0,59) bir ay önceye göre endekslerin en fazla gerilediği alt sektörler olmuştur.

01.12.2009 - 31.12.2009 TARİHLERİ ARASI DOLAR VE EURO DÖVİZ KURLARI

DOLAR ARALIK 2009			EURO ARALIK 2009		
TARİH	ALİŞ (TL)	SATIŞ (TL)	TARİH	ALİŞ (TL)	SATIŞ (TL)
31.12.2009	1.4930	1.5050	31.12.2009	2.1420	2.1620
30.12.2009	1.5070	1.5170	30.12.2009	2.1580	2.1750
29.12.2009	1.5010	1.5110	29.12.2009	2.1650	2.1820
28.12.2009	1.5040	1.5140	28.12.2009	2.1670	2.1840
26.12.2009	1.5060	1.5190	26.12.2009	2.1700	2.1900
25.12.2009	1.5050	1.5180	25.12.2009	2.1690	2.1890
24.12.2009	1.5080	1.5180	24.12.2009	2.1680	2.1850
23.12.2009	1.5180	1.5280	23.12.2009	2.1690	2.1860
22.12.2009	1.5200	1.5300	22.12.2009	2.1710	2.1880
21.12.2009	1.5160	1.5260	21.12.2009	2.1750	2.1920
20.12.2009	1.5140	1.5240	20.12.2009	2.1720	2.1900
19.12.2009	1.5140	1.5240	19.12.2009	2.1720	2.1900
18.12.2009	1.5160	1.5260	18.12.2009	2.1710	2.1900
17.12.2009	1.5100	1.5250	17.12.2009	2.1650	2.1850
16.12.2009	1.4950	1.5100	16.12.2009	2.1850	2.2060
15.12.2009	1.5030	1.5130	15.12.2009	2.1900	2.2070
14.12.2009	1.4970	1.5070	14.12.2009	2.1930	2.2100
12.12.2009	1.4980	1.5100	12.12.2009	2.1940	2.2140
11.12.2009	1.4950	1.5070	11.12.2009	2.1910	2.2090
10.12.2009	1.4900	1.5020	10.12.2009	2.1950	2.2150
09.12.2009	1.5000	1.5120	09.12.2009	2.2100	2.2300
08.12.2009	1.4980	1.5120	08.12.2009	2.2110	2.2320
07.12.2009	1.4850	1.4980	07.12.2009	2.2000	2.2200
05.12.2009	1.4780	1.4910	05.12.2009	2.2000	2.2200
04.12.2009	1.4770	1.4870	04.12.2009	2.2050	2.2250
03.12.2009	1.4800	1.4920	03.12.2009	2.2310	2.2500
02.12.2009	1.4870	1.4990	02.12.2009	2.2430	2.2620
01.12.2009	1.4950	1.5080	01.12.2009	2.2550	2.2750